Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 26. februára 2019*

[Znenie opravené uznesením z 10. apríla 2019]

„Európsky systém centrálnych bánk – Žaloba založená na porušení článku 14.2 druhého odseku Štatútu Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky – Rozhodnutie vnútroštátneho orgánu o pozastavení výkonu funkcie guvernéra národnej centrálnej banky“

V spojených veciach C-202/18 a C-238/18,

ktorých predmetom sú dve žaloby podľa článku 14.2 druhého odseku Štatútu Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky, podané 16. marca a 3. apríla 2018,

Ilmārs Rimšēvičs, v zastúpení: S. Vārpiņš, M. Kvēps a I. Pazare, advokāti (C-202/18),

[V znení opravného uznesenia z 10. apríla 2019] **Európska centrálna banka (ECB)**, v zastúpení: C. Zilioli, K. Kaiser a C. Kroppenstedt, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci D. Sarmiento Ramírez-Escudero, abogado, a V. Čukste-Jurjeva, advokāte (C–238/18),

žalobcovia,

proti

Lotyšskej republike, v zastúpení: I. Kucina a J. Davidoviča, splnomocnené zástupkyne,

žalovanej,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda K. Lenaerts, predsedovia komôr J.-C. Bonichot (spravodajca), A. Prechal, M. Vilaras, E. Regan, K. Jürimäe a C. Lycourgos, sudcovia A. Rosas, E. Juhász, E. Levits, L. Bay Larsen, D. Šváby a M. Berger,

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: M. Aleksejev, vedúci oddelenia,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 25. septembra 2018,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 19. decembra 2018,

* Jazyk konania: lotyština.

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Svojou žalobou podanou na základe článku 14.2 druhého odseku Protokolu o štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky (ďalej len „štatút ESCB a ECB“) pán Ilmārs Rimšēvičs, guvernér Latvijas Banka (Národná banka Lotyšska), na jednej strane a Európska centrálna banka (ECB), na základe rozhodnutia jej Rady guvernérov, na druhej strane napádajú rozhodnutie z 19. februára 2018, ktorým Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (úrad prevencie a boja proti korupcii, Lotyšsko) (ďalej len „KNAB“) dočasne zakázal pánovi Rimšēvičsovi vykonávať funkciu guvernéra Národnej banky Lotyšska (ďalej len „sporné rozhodnutie“).

Právna úprava

Právo Únie

2 V zmysle článku 129 ZFEÚ:

„1. ESCB riadia orgány Európskej centrálnej banky s rozhodovacími právomocami, ktorými je Rada guvernérov a Výkonná rada.

2. Štatút Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky, ďalej len ‚štatút ESCB a ECB‘ je uvedený v protokole, ktorý je pripojený k zmluvám.

…“

3 Článok 130 ZFEÚ uvádza:

„Pri uplatňovaní právomoci a plnení úloh a funkcií, ktoré vyplývajú zo zmlúv a štatútu ESCB a ECB, nesmie Európska centrálna banka, národná centrálna banka ani žiaden člen ich orgánov s rozhodovacími právomocami žiadať alebo prijímať pokyny tak od inštitúcií, orgánov, úradov alebo agentúr Únie ako ani od žiadnej vlády členského štátu alebo od iného orgánu. Inštitúcie, orgány, úrady alebo agentúry Únie a vlády členských štátov sa zaväzujú rešpektovať túto zásadu a neovplyvňovať členov orgánov Európskej centrálnej banky s rozhodovacími právomocami či národných centrálnych bánk pri plnení ich úloh.“

4 Článok 131 ZFEÚ stanovuje:

„Každý členský štát zabezpečí, aby vnútroštátne právne predpisy, vrátane štatútu jeho národnej ústrednej banky boli zlučiteľné so zmluvami a štatútom ESCB a ECB.“

5 Článok 283 ods. 1 ZFEÚ je formulovaný takto:

„Rada guvernérov Európskej centrálnej banky sa skladá z členov Výkonnej rady Európskej centrálnej banky a guvernérov národných centrálnych bánk členských štátov, ktorých menou je euro.“

6 Článok 14 štatútu ESCB a ECB s názvom „Národné centrálne banky“ stanovuje:

„14.1. V súlade s článkom 131 Zmluvy o fungovaní Európskej únie každý členský štát zabezpečí, aby jeho vnútroštátne právne predpisy vrátane štatútu jeho národnej centrálnej banky boli zlučiteľné so zmluvami a s týmto štatútom.

14.2. Štatúty národných centrálnych bánk najmä stanovia, že funkčné obdobie guvernéra národnej centrálnej banky je minimálne päť rokov.

Guvernéra možno z funkcie uvoľniť, len ak už nespĺňa podmienky požadované pre výkon tejto funkcie, alebo ak sa dopustil závažného pochybenia. Z dôvodu porušenia zmlúv alebo vykonávacieho predpisu s nimi súvisiacimi môže príslušný guvernér alebo Rada guvernérov požiadať o rozhodnutie Súdny dvor. Také konanie sa musí začať do dvoch mesiacov od zverejnenia rozhodnutia alebo od jeho oznámenia žalobcovi, prípadne, ak sa tak nestalo, odo dňa, keď sa o tomto rozhodnutí žalobca dozvedel.

14.3. Národné centrálne banky sú neoddeliteľnou súčasťou ESCB a konajú v súlade s usmerneniami a pokynmi ECB. Rada guvernérov podnikne potrebné kroky na zabezpečenie plnenia usmernení a pokynov ECB a vyžaduje, aby sa jej poskytovali všetky potrebné informácie.

14.4. Národné centrálne banky môžu vykonávať aj iné funkcie než tie, ktoré sú uvedené v tomto štatúte, za predpokladu, že Rada guvernérov dvojtretinovou väčšinou odovzdaných hlasov nerozhodne, že ide o zasahovanie do cieľov a úloh ESCB. Také funkcie vykonávajú národné centrálne banky na vlastnú zodpovednosť a nepokladajú sa za súčasť funkcií ESCB.“

Lotyšské právo

7 § 241 ods. 2 Kriminālprocesa likums (Trestný poriadok) stanovuje:

„Podozrivému alebo obvinenému sa ukladá bezpečnostné opatrenie ako procesné obmedzujúce opatrenie, ak existujú dôvody domnievať sa, že dotknutá osoba bude pokračovať v trestnej činnosti, bude brániť priebehu trestného konania alebo práci súdu, alebo že sa tomuto konaniu alebo súdu bude vyhýbať.“

8 Podľa § 254 tohto poriadku:

„1. Zákaz vykonávať určité zamestnanie je zákaz, uložený podozrivému alebo odsúdenému, vykonávať za podmienok definovaných rozhodnutím orgánu rozhodujúceho v konaní určitý druh zamestnania počas určitej doby alebo vykonávať funkcie súvisiace s určitým postavením.

2. Rozhodnutie zakazujúce zastávať určité zamestnanie sa na účely jeho vykonania doručí zamestnávateľovi alebo inému príslušnému orgánu.

3. Rozhodnutie uvedené v odseku 1 tohto paragrafu zaväzuje každého úradníka a musí sa vykonať do troch pracovných dní od jeho prijatia. Úradník oznámi orgánu rozhodujúcemu v konaní začatie vykonávania rozhodnutia.“

9 § 389 ods. 1 uvedeného poriadku stanovuje:

„Od vstupu osoby, ktorá má právo na obhajobu, alebo osoby, ktorej právo disponovať s jej majetkom je obmedzené procesnými úkonmi, do prípravného trestného konania, musí byť prípravné trestné konanie vo vzťahu k takej osobe ukončené, alebo všetky bezpečnostné opatrenia a obmedzenia práv týkajúce sa jej majetku musia byť zrušené v týchto lehotách:

…

4. pri mimoriadne závažnom trestnom čine: dvadsaťdva mesiacov.“

10 § 22 Likums par Latvijas Banku (zákon o Národnej banke Lotyšska) z 19. mája 1992 (*Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs*, 1992, č. 22/23) stanovuje:

„Guvernéra Národnej banky Lotyšska vymenúva parlament na návrh najmenej desiatich svojich členov.

Viceguvernéra a členov Rady Národnej banky Lotyšska vymenúva parlament na návrh guvernéra Národnej banky Lotyšska.

Funkčné obdobie guvernéra, viceguvernéra a členov Rady Národnej banky Lotyšska je šesť rokov. Pokiaľ člen rady dobrovoľne odstúpi alebo prestane vykonávať funkciu pred uplynutím funkčného obdobia, je vymenovaný nový člen Rady Národnej banky Lotyšska na funkčné obdobie šiestich rokov.

Guvernéra, viceguvernéra a členov Rady Národnej banky Lotyšska môže parlament odvolať z ich funkcií pred uplynutím funkčného obdobia stanoveného v treťom odseku tohto paragrafu iba v týchto prípadoch:

1. dobrovoľné odstúpenie;

2. závažné pochybenie v zmysle článku 14.2 [štatútu ESCB a ECB];

3. iné dôvody odvolania z funkcie podľa článku 14.2 [štatútu ESCB a ECB].

V prípade uvedenom v bode 2 štvrtého odseku tohto paragrafu môže parlament rozhodnúť o odvolaní z funkcie guvernéra, viceguvernéra a členov Rady Národnej banky Lotyšska po nadobudnutí právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku.

Guvernér Národnej banky Lotyšska môže podať žalobu proti rozhodnutiu parlamentu o jeho odvolaní z funkcie podľa postupu stanoveného v článku 14.2 [štatútu ESCB a ECB]. Viceguvernér alebo člen Rady Národnej banky Lotyšska môže napadnúť rozhodnutie parlamentu o jeho odvolaní z funkcie na súdnom orgáne stanovenom v správnom poriadku.“

11 Podľa § 2 ods. 1 a 2 Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums (zákon o Úrade prevencie a boja proti korupcii) (*Latvijas Vēstnesis*, 2002, č. 65):

„(1) Úrad je orgánom priamej správy, ktorý vykonáva úlohy prevencie a boja proti korupcii stanovené v tomto zákone…

(2) Úrad podlieha dohľadu Rady ministrov. Rada ministrov vykonáva inštitucionálny dohľad prostredníctvom predsedu vlády. Dohľad zahŕňa právomoc predsedu vlády preskúmať zákonnosť správnych rozhodnutí prijatých predsedom úradu a zrušiť nezákonné rozhodnutia, ako aj nariadiť prijatie rozhodnutia v prípade konštatovania nezákonnej nečinnosti. Právomoc dohľadu Rady ministrov sa netýka rozhodnutí prijatých úradom pri vykonávaní úloh uvedených v § 7, 8, 9 a 9^1 tohto zákona.“

12 § 8 ods. 1 bod 2 zákona o úrade prevencie a boja proti korupcii znie takto:

„V rámci boja proti korupcii vykonáva úrad tieto úlohy:

…

2. uskutočňuje vyšetrovanie a vedie operatívne činnosti s cieľom odhaľovať trestné činy spáchané [osobami] v službe vo verejných inštitúciách, pokiaľ tieto činy súvisia s korupciou.“

Okolnosti predchádzajúce sporom

13 Rozhodnutím lotyšského parlamentu z 31. októbra 2013 bol pán Rimšēvičs menovaný do funkcie guvernéra Národnej banky Lotyšska na funkčné obdobie šiestich rokov, ktoré začalo plynúť 21. decembra 2013 a ktorého koniec bol stanovený na 21. decembra 2019.

14 Dňa 17. februára 2018 bol pán Rimšēvičs zatknutý po tom, čo 15. februára toho istého roka začalo prípravné trestné konanie, ktoré voči nemu viedol KNAB.

15 Podľa údajov, ktoré má Súdny dvor k dispozícii, pán Rimšēvičs je podozrivý z požadovania a prijatia úplatku v roku 2013 v jeho postavení guvernéra Národnej banky Lotyšska s cieľom vyvíjať vplyv v záujme lotyšskej súkromnej banky.

16 Dňa 19. februára 2018, pri prepustení pána Rimšēvičsa na slobodu, KNAB prijal sporné rozhodnutie, ktorým mu bolo uložených viacero obmedzujúcich opatrení, a to zákaz vykonávať jeho rozhodovacie a kontrolné právomoci a právomoci dohľadu v rámci Národnej banky Lotyšska, najmä zastávať funkciu guvernéra tejto centrálnej banky, povinnosť zaplatiť peňažnú záruku, ako aj zákaz priblíženia k určitým osobám a zákaz opustiť krajinu bez predchádzajúceho povolenia.

17 Dňa 27. februára 2018 vyšetrujúci sudca Rīgas rajona tiesa (Okresný súd Riga, Lotyšsko) zamietol žalobu, ktorú 23. februára 2018 podal pán Rimšēvičs proti dvom z obmedzujúcich opatrení, ktoré mu uložil KNAB, a to zákazu vykonávať jeho funkciu v Národnej banke Lotyšska a zákazu opustiť krajinu bez predchádzajúceho povolenia.

18 Dňa 28. júna 2018 bol pán Rimšēvičs prokurátorom konajúcim vo veci obvinený z:

– prijatia úplatku v podobe poskytnutého daru cestovného zájazdu,

– prijatia úplatku v sume 500 000 eur a

– prijatia úplatku v sume 250 000 eur.

Návrhy účastníkov konania a konanie pre Súdnym dvorom

19 Svojou žalobou vo veci C-202/18 pán Rimšēvičs navrhuje, aby Súdny dvor:

– určil, že sporným rozhodnutím bol protiprávne odvolaný z funkcie guvernéra Národnej banky Lotyšska,

– určil protiprávnosť obmedzujúceho opatrenia, ktoré spočíva v zákaze výkonu funkcie a právomocí guvernéra Národnej banky Lotyšska, ktoré mu bolo uložené sporným rozhodnutím, a

– určil, že na neho boli protiprávne uplatnené obmedzenia výkonu funkcie a právomocí člena Rady guvernérov ECB vyplývajúce zo sporného rozhodnutia.

20 ECB svojou žalobou vo veci C-238/18 navrhuje, aby Súdny dvor:

– uložil Lotyšskej republike, aby v súlade s článkom 24 prvým odsekom Štatútu Súdneho dvora Európskej únie a s článkom 62 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora poskytla všetky relevantné informácie súvisiace s prebiehajúcim vyšetrovaním, ktoré vedie KNAB proti pánovi Rimšēvičsovi, guvernérovi Národnej banky Lotyšska,

– určil na základe článku 14.2 štatútu ESCB a ECB, že Lotyšská republika porušila druhý odsek uvedeného ustanovenia tým, že:

– odvolala z funkcie guvernéra Národnej banky Lotyšska držiteľa tejto funkcie bez odsudzujúceho rozsudku vyhláseného nezávislým súdom a

– neexistovali osobitné okolnosti, ako to potvrdzujú informácie o skutkovom stave predložené Lotyšskou republikou, ktoré by odôvodňovali odvolanie pána Rimšēvičsa z jeho funkcie,

– zaviazal Lotyšskú republiku na náhradu trov konania.

21 Lotyšská republika navrhuje zamietnuť obe žaloby.

22 Samostatným podaním doručeným do kancelárie Súdneho dvora 3. apríla 2018, teda v rovnaký deň ako žaloba, ECB žiadala Súdny dvor, aby vec C-238/18 prejednal v skrátenom konaní za uplatnenia článku 53 ods. 4 a článku 133 rokovacieho poriadku. Uznesením z 12. júna 2018, ECB/Lotyšsko (C-238/18, neuverejnené, EU:C:2018:488), predseda Súdneho dvora tomuto návrhu vyhovel.

23 Uznesením z toho istého dňa, Rimšēvičs/Lotyšsko (C-202/18, neuverejnené, EU:C:2018:489), predseda Súdneho dvora rozhodol bez návrhu na základe článku 133 ods. 3 rokovacieho poriadku, po tom, čo vyzval pána Rimšēvičsa a Lotyšskú republiku, aby predložili svoje pripomienky v tejto súvislosti, prejednať aj vec C-202/18 v skrátenom konaní.

24 Podaním doručeným do kancelárie Súdneho dvora tiež 3. apríla 2018 ECB okrem toho predložila Súdnemu dvoru podľa článku 279 ZFEÚ a článku 160 rokovacieho poriadku návrh na nariadenie predbežných opatrení spočívajúcich v nariadení Lotyšskej republike dočasne pozastaviť zákaz uložený pánovi Rimšēvičsovi vykonávať funkciu guvernéra Národnej banky Lotyšska, aby sa mu umožnilo vykonávať úlohy z jeho postavenia člena Rady guvernérov ECB bez súvislosti s predmetom trestného konania, alebo prinajmenšom povoliť pánovi Rimšēvičsovi, aby ako člen tejto rady vymenoval náhradníka.

25 Uznesením z 20. júla 2018, ECB/Lotyšsko (C-238/18 R, neuverejnené, EU:C:2018:581), podpredseda Súdneho dvora nariadil, aby Lotyšská republika prijala opatrenia potrebné na pozastavenie, až do vyhlásenia rozsudku, ktorým sa skončí konanie vo veci C-238/18, obmedzujúcich opatrení, ktoré 19. februára 2018 prijal KNAB voči pánovi Rimšēvičsovi, v rozsahu, v akom tieto opatrenia bránia pánovi Rimšēvičsovi vymenovať náhradníka na jeho zastupovanie ako člena Rady guvernérov ECB, a v zostávajúcej časti návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietol.

26 Na pojednávaní, ktoré sa konalo 25. septembra 2018 spoločne pre obe veci, predseda Súdneho dvora požiadal zástupcov Lotyšskej republiky, aby v lehote ôsmich dní predložili Súdnemu dvoru dokumenty odôvodňujúce obmedzujúce opatrenia, ktoré prijal KNAB voči pánovi Rimšēvičsovi 19. februára 2018.

27 Poštovou zásielkou zapísanou do registra Súdneho dvora 2. októbra 2018 Lotyšská republika predložila 44 dokladov.

28 V pripomienkach, ktoré predložili k týmto dokumentom, pán Rimšēvičs a ECB sa zhodujú na tom, že Lotyšská republika nepredložila žiadny dôkaz o vine pána Rimšēvičsa, ani o dôvodnosti obmedzujúcich opatrení, ktoré boli voči nemu prijaté.

29 Keďže veci C-202/18 a C-238/18 sa týkajú dvoch žalôb proti spornému rozhodnutiu, Súdny dvor po vypočutí účastníkov konania rozhodol spojiť uvedené veci na účely vyhlásenia rozsudku v súlade s článkom 54 ods. 1 rokovacieho poriadku.

O právomoci Súdneho dvora

Tvrdenia účastníkov konania

30 Lotyšská republika sa dovoláva neprílušnosti Súdneho dvora na rozhodovanie o žalobách, ktoré podali pán Rimšēvičs a ECB.

Vo veci C-202/18

31 Podľa Lotyšskej republiky sa pán Rimšēvičs usiluje o to, aby Súdny dvor preskúmal zákonnosť a primeranosť opatrení prijatých vyšetrovacím orgánom podľa ustanovení trestného poriadku. Žiada Súdny dvor, aby zasiahol do prebiehajúceho trestného konania, čo môže mať významný dopad na vyšetrovanie a na vydanie vinníka spravodlivosti podľa lotyšského právneho poriadku. Podľa názoru Lotyšskej republiky žalobné návrhy presahujú právomoc Súdneho dvora. Pokiaľ by im Súdny dvor vyhovel, konal by v rozpore s článkom 276 ZFEÚ.

32 Naopak, pán Rimšēvičs zastáva názor, že zákaz vykonávať funkciu guvernéra Národnej banky Lotyšska, ktorý mu bol uložený na nešpecifikovanú dobu, treba považovať za uvoľnenie z funkcie, vo vzťahu ku ktorému je Súdny dvor príslušný na základe uplatnenia článku 14.2 Štatútu ESCB a ECB.

Vo veci C-238/18

33 Lotyšská republika zastáva názor, že jediné rozhodnutie, proti ktorému možno podať žalobu podľa článku 14.2 druhého odseku Štatútu ESCB a ECB, je rozhodnutie, ktorým sa ukončuje právny a inštitucionálny vzťah medzi guvernérom národnej centrálnej banky a touto inštitúciou, a nie akékoľvek rozhodnutie, ktoré mu ukladá povinnosti. Vysvetľuje, že na účely charakterizovania rozhodnutia o ukončení takého právneho vzťahu nie je potrebné rozlišovať medzi pojmom „uvoľnenie z funkcie“ v zmysle uvedeného článku a pojmom „odvolanie“, ktorý uvádzajú články 246, 247 a 286 ZFEÚ, článok 11.4 štatútu ESCB a ECB, ako aj článok 26 ods. 4 nariadenia Rady (EÚ) č. 1024/2013 z 15. októbra 2013, ktorým sa Európska centrálna banka poveruje osobitnými úlohami, pokiaľ ide o politiky týkajúce sa prudenciálneho dohľadu nad úverovými inštitúciami (Ú. v. EÚ L 287, 2013, s. 63), pričom tieto dva pojmy sú rovnocenné z hľadiska ich účinkov. Lotyšská republika okrem toho uvádza, že pojmy použité vo verzii týchto ustanovení v lotyšskom jazyku sú zameniteľné.

34 Sporné rozhodnutie malo za cieľ nie ukončiť právny a inštitucionálny vzťah medzi Národnou bankou Lotyšska a jej guvernérom, ale len zabezpečiť efektívny priebeh vyšetrovania, ktoré sa ho týka.

35 Po prvé toto opatrenie má dočasnú povahu a možno ho kedykoľvek zmeniť alebo zrušiť. § 389 ods. 1 bod 4 trestného poriadku totiž stanovuje, že ak ide o obzvlášť závažný trestný čin, ako ten, z ktorého je podozrivá dotknutá osoba, prípravné trestné konanie, ktoré proti takej osobe začalo, sa musí ukončiť alebo všetky obmedzujúce opatrenia musia byť zrušené do 22 mesiacov od pribratia tejto osoby do tohto konania. Okrem toho z § 249 ods. 1 trestného poriadku vyplýva, že ak sa obmedzujúce procesné opatrenie, ktoré bolo prijaté voči osobe, stane bezpredmetným, alebo ak sa zmenilo správanie osoby alebo okolnosti, ktoré určovali výber obmedzujúceho opatrenia, toto opatrenie sa musí zrušiť.

36 Po druhé, hoci podľa § 22 zákona o Národnej banke Lotyšska iba lotyšský parlament môže odvolať z funkcie guvernéra tejto centrálnej banky, táto inštitúcia neprijala takéto rozhodnutie.

37 Okrem toho výklad, podľa ktorého rozhodnutie, ako je sporné rozhodnutie, patrí do pôsobnosti článku 14.2 druhého odseku štatútu ESCB a ECB, údajne odporuje článku 276 ZFEÚ. Článok 14.2 druhý odsek štatútu ESCB a ECB nemá za cieľ umožniť Súdnemu dvoru zasahovať do prebiehajúceho trestného konania, ale zaručiť, že guvernér národnej centrálnej banky nebude nezákonne odvolaný zo

svojej funkcie vnútroštátnymi orgánmi. Vyhovieť návrhu ECB by Súdny dvor zaväzovalo k opätovnému preskúmaniu skutočností a dôkazov získaných v rámci trestného konania prebiehajúceho v Lotyšsku, ktoré odôvodňovali uloženie obmedzujúcich opatrení voči pánovi Rimšēvičsovi, a teda k zasahovaniu do právomocí vnútroštátnych orgánov.

38 Nezávislosť riadenia Národnej banky Lotyšska je tiež podľa článku 7 štatútu ESCB a ECB zaručená prostredníctvom § 13 zákona o Národnej banke Lotyšska. Táto nezávislosť pri vykonávaní úloh Národnej banky Lotyšska neposkytuje guvernérovi žiadnu trestnoprávnu imunitu a neukladá obmedzenia lotyšským orgánom presadzujúcim výkon práva. Na zaručenie nezávislosti a stability Národnej banky Lotyšska zaviedol zákon na pomoc guvernérovi funkciu viceguvernéra, ktorého postup menovania parlamentom poskytuje rovnaké záruky, ako sú záruky, ktoré požíva guvernér, a ktorý vykonáva svoje funkcie guvernéra uvedenej centrálnej banky v neprítomnosti guvernéra, alebo ak je guvernér odvolaný z jeho funkcie alebo ak uplynie jeho funkčné obdobie. Podľa Lotyšskej republiky za takej hypotézy by preto viceguvernér mal byť kvalifikovaný ako „guvernér“ v zmysle článku 283 ods. 1 ZFEÚ a článku 10.1 štatútu ESCB a ECB a malo by mu byť priznané právo zasadať v Rade guvernérov ECB.

39 Navyše na údaje v spise týkajúcom sa veci sa vzťahuje vyšetrovacie tajomstvo podľa § 375 ods. 1 trestného poriadku a nemožno ich teda oznámiť tretím osobám nezúčastneným na trestnom konaní. Súdny dvor by v dôsledku toho mal tiež odmietnuť žiadosť ECB o uloženie povinnosti Lotyšskej republike predložiť všetky relevantné informácie súvisiace s vyšetrovaním KNAB týkajúcim sa pána Rimšēvičsa.

40 ECB zastáva názor, že jej žalobu nemožno vylúčiť z pôsobnosti článku 14.2 druhého odseku štatútu ESCB a ECB.

41 V tejto súvislosti zdôrazňuje význam zásady nezávislosti ESCB a ECB uvedenej v článku 130 ZFEÚ, ktorá má za cieľ umožniť ECB vykonávať bez politických tlakov úlohy, ktoré jej zveruje Zmluva o FEÚ. Článok 14.2 druhý odsek štatútu ESCB a ECB vykonáva túto zásadu tým, že spresňuje podmienky, za ktorých môže byť guvernér národnej centrálnej banky uvoľnený z jeho funkcie, pričom umožňuje, aby zákonnosť takého opatrenia bola kontrolovaná Súdnym dvorom.

42 Vzhľadom na cieľ tohto ustanovenia zákaz vykonávať akúkoľvek funkciu súvisiacu s postavením guvernéra národnej centrálnej banky, aj keď formálne neukončuje právny a inštitucionálny vzťah tohto guvernéra s uvedenou bankou, sa musí považovať za ekvivalentný uvoľneniu z funkcie v zmysle článku 14.2 druhého odseku štatútu ESCB a ECB. Ak by sa zvolil opačný výklad, členským štátom by sa umožnilo obísť záruku nezávislosti uvádzanú v tomto predpise prijatím opatrení takej povahy. Nezávislosť guvernéra by bola obmedzená dočasným zákazom uloženým dotknutému guvernérovi vykonávať svoju funkciu o to viac, ak, ako v prejednávanom prípade, koniec platnosti tohto zákazu nie je známy a hrozí, že nastane po ukončení funkčného obdobia guvernéra.

Posúdenie Súdneho dvora

43 Lotyšská republika po prvé uvádza, že sporné rozhodnutie, dočasnej povahy, guvernéra Národnej banky Lotyšska „neuvoľnilo z funkcie“. Jediné rozhodnutia, ktoré môžu byť predmetom odvolania podľa článku 14.2 druhého odseku štatútu ESBC a ECB, sú rozhodnutia, ktoré s konečnou platnosťou ukončujú právny a inštitucionálny vzťah medzi guvernérom národnej centrálnej banky a uvedenou bankou.

44 V tejto súvislosti je pravda, ako uviedla generálna advokátka v bode 78 svojich návrhov, že pojmy použité v článku 14.2 druhom odseku štatútu ESCB a ECB na definovanie predmetu žaloby, zdá sa, vo verzii v lotyšskom jazyku, ako aj vo viacerých iných jazykových verziách tohto ustanovenia, evokujú konečné prerušenie vzťahu medzi národnou centrálnou bankou a jej guvernérom.

45 V súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora však treba pri výklade ustanovenia práva Únie zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou (pozri najmä rozsudok zo 17. apríla 2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, bod 44 citovanú judikatúru).

46 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že autori Zmluvy ES a potom o Zmluvy o FEÚ chceli zabezpečiť, aby ECB a ESCB mohli plniť nezávisle úlohy, ktoré sú im zverené (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. júla 2003, Komisia/ECB, C-11/00, EU:C:2003:395, bod 130).

47 Hlavný prejav tejto vôle je uvedený v článku 130 ZFEÚ a v podstate reprodukovaný v článku 7 štatútu ESCB a ECB, ktorý výslovne zakazuje na jednej strane ECB a národným centrálnym bankám a členom ich orgánov s rozhodovacím právomocami žiadať alebo prijímať pokyny od inštitúcií, orgánov, úradov alebo agentúr Únie, od vlád členských štátov alebo od iného orgánu, a na druhej strane zakazuje uvedeným inštitúciám, orgánom, úradom alebo agentúram Únie, ako aj vládam členských štátov usilovať sa ovplyvniť členov orgánov ECB a národných centrálnych bánk pri plnení ich úloh (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 10. júla 2003, Komisia/ECB, C-11/00, EU:C:2003:395, bod 131). Tieto ustanovenia majú v podstate za cieľ chrániť ESCB pred akýmkoľvek politickým tlakom, aby mohol účinne uskutočňovať ciele, ktoré sa viažu na jeho úlohy, prostredníctvom nezávislého výkonu osobitných právomocí, ktoré má v tejto súvislosti na základe primárneho práva (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. júna 2015, Gauweiler a i., C-62/14, EU:C:2015:400, bod 40, ako aj citovanú judikatúru).

48 Práve s cieľom zabezpečiť funkčnú nezávislosť guvernérov národných centrálnych bánk, ktoré podľa článku 282 ods. 1 ZFEÚ s ECB predstavujú ESCB, článok 14.2 štatútu ESCB a ECB stanovuje minimálne trvanie ich mandátu na päť rokov, uvádza, že môžu byť odvolaní z ich funkcií len v prípade, že už nespĺňajú podmienky potrebné na ich výkon alebo sa dopustili závažného pochybenia, a vytvára pre príslušného guvernéra a Radu guvernérov ECB opravný prostriedok na Súdnom dvore proti takému opatreniu.

49 Priznaním právomoci na posúdenie zákonnosti rozhodnutia o odvolaní guvernéra národnej centrálnej banky z jeho funkcie priamo Súdnemu dvoru členské štáty prejavili dôležitosť, ktorú pripisujú nezávislosti držiteľov uvedených funkcií.

50 Podľa článku 283 ods. 1 ZFEÚ a článku 10.1 štatútu ESCB a ECB guvernéri národných centrálnych bánk členských štátov, ktorých menou je euro, sú členmi Rady guvernérov ECB, ktorá je hlavným rozhodovacím orgánom Eurosystému podľa článku 12.1 tohto štatútu a jediným rozhodovacím orgánom ECB v rámci jednotného mechanizmu dohľadu podľa článku 26 ods. 8 nariadenia č. 1024/2013.

51 Ak by bolo možné rozhodnúť o odvolaní z funkcie guvernérov národných centrálnych bánk bez odôvodnenia, ich nezávislosť by bola vážne poškodená a v dôsledku toho aj nezávislosť samotnej Rady guvernérov ECB.

52 V tejto súvislosti treba po prvé poznamenať, že dočasný zákaz vykonávať svoje funkcie uložený guvernérovi národnej centrálnej banky môže predstavovať prostriedok vytvárania nátlaku. Na jednej strane, ako to ukazujú okolnosti prejednávaných vecí, takýto zákaz môže byť mimoriadne závažný pre guvernéra, ktorého sa týka, ak v ňom nie je uvedený presný koniec, a tento zákaz sa môže uplatňovať počas významnej časti jeho funkčného obdobia. Na druhej strane svojou dočasnou povahou môže ponúkať o to viac účinný prostriedok nátlaku, pokiaľ možno odvolať dotknutého guvernéra, ako to uviedla Lotyšská republika na margo sporného rozhodnutia, nielen v závislosti od vývoja vyšetrovania, ale tiež od jeho správania.

53 Po druhé, ak by sa opatrenie, ktoré zakazuje guvernérovi vykonávať jeho funkcie, malo vymykať akejkoľvek kontrole Súdneho dvora podľa článku 14.2 druhého odseku štatútu ESCB a ECB, z dôvodu, že je dočasné, pre členský štát by bolo jednoduché prijímaním po sebe nasledujúcich dočasných opatrení vyhnúť sa tejto kontrole, takže, ako to uviedla generálna advokátka v bode 75 svojich návrhov, hrozilo by, že uvedené ustanovenie bude zbavené potrebného účinku.

54 Navyše nie je isté, že sporné rozhodnutie, ktoré je v zásade dočasné, nemôže byť svojimi účinkami definitívne, pretože podľa toho, čo uvádza samotná Lotyšská republika, § 389 trestného poriadku umožňuje zachovanie opatrení a obmedzení prijatých v rámci trestného konania počas 22 mesiacov, teda až do konca funkčného obdobia pána Rimšēvičsa, stanoveného na december 2019.

55 Z úmyslu autorov Zmluvy o FEÚ a z celkovej štruktúry štatútu ESCB a ECB, ako aj zo samotného cieľa článku 14.2 druhého odseku uvedeného štatútu teda vyplýva, že Súdny dvor je podľa tohto ustanovenia príslušný na rozhodovanie o žalobe proti opatreniu, ako je dočasný zákaz výkonu funkcií guvernéra Národnej banky Lotyšska, ktorý obsahuje sporné rozhodnutie.

56 Po druhé Lotyšská republika uvádza, že Súdny dvor nie je príslušný na posudzovanie rozhodnutia, ktoré je podľa nej určené na zaručenie efektívneho priebehu trestného konania začatého proti osobe uvedenej v tomto rozhodnutí. Posúdenie skutočností, ktoré odôvodňujú uloženie obmedzujúcich opatrení v rámci trestného konania, patrí do právomoci výlučne vnútroštátnych orgánov. Navyše na tieto skutočnosti sa vzťahuje vyšetrovacie tajomstvo podľa § 375 ods. 1 trestného poriadku a v dôsledku toho ich nemožno oznámiť tretím osobám nezúčastneným na trestnom konaní. Článok 276 ZFEÚ potvrdzuje neprísluš nosť Súdneho dvora v tejto súvislosti, keď uvádza, že „pri výkone svojich právomocí týkajúcich sa ustanovení kapitol 4 a 5 hlavy V tretej časti [Zmluvy o FEÚ], ktoré sa vzťahujú na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, Súdny dvor Európskej únie nemá právomoc preskúmavať platnosť alebo primeranosť operácií vykonaných políciou alebo inými orgánmi členského štátu presadzujúcimi výkon práva, ani rozhodovať o výkone právomocí členských štátov v oblasti udržiavania verejného poriadku a zabezpečovania vnútornej bezpečnosti“.

57 V tejto súvislosti, hoci je pravda, že autori zmlúv udelili Únii v trestnoprávnej oblasti iba obmedzené právomoci, z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že právo Únie ukladá obmedzenia právomoci členských štátov v tejto oblasti (rozsudok z 15. septembra 2011, Dickinger a Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, bod 31). Táto právomoc členských štátov sa musí vykonávať pri dodržaní nielen základných slobôd, ktoré sú zaručené právom Únie (pozri v tomto zmysle rozsudky z 2. februára 1989, Cowan, 186/87, EU:C:1989:47, bod 19, a z 19. januára 1999, Calfa, C-348/96, EU:C:1999:6, bod 17), ale tiež celého práva Únie, najmä primárneho práva. V dôsledku toho pravidlá vnútroštátneho trestného konania nemôžu byť prekážkou právomoci, ktorú článok 14.2 druhý odsek štatútu ESCB a ECB zveruje Súdnemu dvoru vo všetkých prípadoch, kde je toto ustanovenie uplatniteľné.

58 Argument, ktorý Lotyšská republika zakladá na článku 276 ZFEÚ, preto nemožno uznať.

59 Uvedený článok totiž obmedzuje právomoc Súdneho dvora iba pri výkone jeho právomocí týkajúcich sa ustanovení kapitol 4 a 5 hlavy V tretej časti Zmluvy o FEÚ. Ako to uvádza generálna advokátka v bode 82 svojich návrhov, táto vec sa netýka týchto právomocí, ale právomocí, ktoré Súdnemu dvoru priamo a výslovne udeľuje článok 14.2 druhý odsek štatútu ESCB a ECB.

60 Nakoniec, po tretie Lotyšská republika zdôrazňuje podľa nej neprípustné dôsledky, ktoré by malo uznanie právomoci Súdneho dvora. Takáto právomoc by guvernérovi Národnej banky Lotyšska poskytovala trestnoprávnu imunitu, obmedzovala by obmedzujúce opatrenia, ktoré mu možno uložiť, a mala by významný vplyv na priebeh trestného konania.

61 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že článok 14.2 štatútu ESCB a ECB neudeľuje guvernérovi národnej centrálnej banky žiadnu trestnoprávnu imunitu, ani nelimituje obmedzujúce opatrenia, ktoré mu možno uložiť. Tento článok guvernérovi, ako aj Rade guvernérov ECB iba udeľuje právo napadnúť

pred Súdnym dvorom akékoľvek rozhodnutie, ktorým je uvedený guvernér uvoľnený z funkcie. Prípadný súbeh žaloby uvedenej v tomto článku a vnútroštátneho trestného konania sa teda týka iba výnimočnej hypotézy, pri ktorej by takéto konanie viedlo k prijatiu, voči guvernérovi národnej centrálnej banky, predbežného opatrenia, ktoré by bolo možné prirovnať k uvoľneniu z funkcie v zmysle tohto ustanovenia. Aj keby však išlo o túto hypotézu, nijaká skutočnosť predložená Lotyšskou republikou nepreukazuje, že žaloba uvádzaná v štatúte ESCB a ECB bráni riadnemu priebehu vyšetrovania.

62 Z vyššie uvedeného vyplýva, že námietku založenú na nepríslušnosti Súdneho dvora pre rozhodovanie o žalobách, ktoré podali pán Rimšēvičs a ECB proti spornému rozhodnutiu na základe článku 14.2 druhého odseku štatútu ESCB a ECB, treba zamietnuť.

63 Je ešte potrebné dodať, že právomoc Súdneho dvora na základe tohto ustanovenia je obmedzená na žaloby proti zákazu, dočasnému alebo definitívnemu, vykonávať funkciu guvernéra národnej centrálnej banky. V dôsledku toho sporné rozhodnutie, ktorým KNAB nariadil viacero obmedzujúcich opatrení, patrí do právomoci Súdneho dvora iba v rozsahu, v akom pánovi Rimšēvičsovi dočasne zakazuje vykonávať funkciu guvernéra Národnej banky Lotyšska.

O žalobách

O povahe žalôb

64 Na Súdny dvor sa pán Rimšēvičs obrátil v jeho postavení guvernéra Národnej banky Lotyšska a ECB na základe rozhodnutia jej Rady guvernérov podľa článku 14.2 štatútu ESCB a ECB. Žalobné návrhy oboch žalôb sú však formulované odlišne. Pán Rimšēvičs v podstate navrhuje, aby Súdny dvor určil, že sporné rozhodnutie prijaté v mene Lotyšskej republiky je nezákonné, zatiaľ čo ECB navrhuje, aby Súdny dvor určil, že Lotyšská republika porušila článok 14.2 štatútu ESCB a ECB. Na otázku položenú počas pojednávania a týkajúcu sa povahy žaloby podľa článku 14.2 druhého odseku tohto štatútu ECB spresnila, že žiadala, aby Súdny dvor vyhlásil „určovací rozsudok, ako je to v prípade konania o porušení povinnosti“.

65 Na úvod však treba uviesť, že článok 14.2 štatútu ESCB a ECB neobsahuje žiadny výslovný alebo implicitný odkaz na konanie o určení nesplnenia povinnosti, ktoré je upravené článkami 258 až 260 ZFEÚ.

66 Naopak, tak doslovný, ako aj systematický a teleologický výklad článku 14.2 štatútu vedie k tomu, že žaloba uvedená v tomto článku sa musí kvalifikovať ako žaloba o neplatnosť.

67 Pokiaľ ide v prvom rade o znenie tohto ustanovenia, treba poznamenať, že podobne ako pri žalobe uvedenej v článku 263 ZFEÚ, žalobu uvedenú v článku 14.2 druhom odseku štatútu ESCB a ECB môže podať jednotlivec, v danom prípade guvernér odvolaný z jeho funkcie, proti rozhodnutiu, ktorého je adresátom. Okrem toho každá z týchto dvoch žalôb musí byť podaná v rovnakej lehote dvoch mesiacov definovanej identicky v článku 263 odseku 6 ZFEÚ a poslednej vete článku 14.2 druhom odseku uvedeného štatútu. Okrem toho obe ustanovenia uvádzajú v rovnakom znení, že žalobcovia môžu uplatňovať žalobné dôvody založené na „porušení Zmlúv a akéhokoľvek iného právneho pravidla týkajúceho sa ich uplatňovania“.

68 Po druhé zo systematického prístupu vyplýva, že článok 14.2 štatútu nie je nezlučiteľný s charakteristikami žaloby o neplatnosť.

69 Je pravda, že v rozsahu, v akom výslovne zveruje Súdnemu dvoru preskúmanie zákonnosti aktu vnútroštátneho práva vo vzťahu k „zmluvám alebo vykonávacím predpisom s nimi súvisiacimi“, sa článok 14.2 druhý odsek štatútu ESCB a ECB odlišuje od všeobecného rozdelenia právomocí medzi vnútroštátny súd a súdy Únie, tak ako je uvedené Zmluvami, a najmä článkom 263 ZFEÚ, keď sa žaloba podľa tohto ustanovenia môže týkať iba právnych aktov Únie (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 16. decembra 1960, Humblet/Belgicko, 6/60-IMM, EU:C:1960:48). Táto výnimka sa však vysvetľuje osobitným inštitucionálnym kontextom ESCB, do ktorého patrí. ESCB totiž v práve Únie predstavuje originálnu právnu konštrukciu, ktorá spája vnútroštátne orgány, a to národné centrálne banky a inštitúcie Únie, a teda ECB, a vytvára podmienky na úzku spoluprácu, a v rámci ktorej platí odlišné a menej výrazné rozlišovanie právneho poriadku Únie a vnútroštátnych právnych poriadkov.

70 Článok 14.2 štatútu ESCB a ECB vyvodzuje dôsledky z tohto veľmi integrovaného systému, pre ktorý sa rozhodli autori Zmlúv vo vzťahu k ESCB, a najmä funkčnú duplicitu guvernéra národnej centrálnej banky, ktorá je vnútroštátnym orgánom, ale konajúceho v rámci ESCB a zasadajúceho, ak je guvernérom národnej centrálnej banky členského štátu, ktorého menou je euro, v hlavnom riadiacom orgáne ECB. Práve z dôvodu tohto hybridného postavenia a, ako je uvedené v bode 48 tohto rozsudku, s cieľom zabezpečiť funkčnú nezávislosť guvernérov národných centrálnych bánk v rámci ESCB, rozhodnutie prijaté vnútroštátnym orgánom a uvoľňujúce ho z jednej z jeho funkcií možno výnimočne predložiť na preskúmanie Súdnemu dvoru.

71 Článok 14.2 štatútu teda k systému opravných prostriedkov uvádzanému Zmluvami pridáva špecifický opravný prostriedok, ako vyplýva z veľmi obmedzeného počtu osôb, ktoré ním disponujú, z jedinečného predmetu rozhodnutí, proti ktorým ho možno podať, a z mimoriadnych okolností, za ktorých sa má uplatniť.

72 Po tretie povaha žaloby uvedenej v článku 14.2 štatútu je tiež objasnená cieľom, v súlade s ktorým bola zriadená. Ako bolo pripomenuté v bode 49 a nasl. tohto rozsudku, táto žaloba predstavuje jednu z hlavných záruk toho, že guvernéri, hoci sú menovaní členskými štátmi a prípadne nimi odvolávaní, plnia úlohy, ktoré im zverujú Zmluvy, úplne nezávisle, a v súlade s článkom 130 ZFEÚ, ako aj článkom 7 štatútu ESCB a ECB neprijímajú žiadne pokyny od vnútroštátnych orgánov. Predstavuje tak základný prvok inštitucionálnej rovnováhy, ktorá si vyžaduje úzku spoluprácu národných centrálnych bánk a ECB v rámci ESCB.

73 Vzhľadom na dôležitosť tohto cieľa a nevhodnosť akéhokoľvek meškania so sankcionovaním odvolania guvernéra z funkcie, o ktorom sa rozhodlo v rozpore so Zmluvami alebo akýmkoľvek iným právnym predpisom súvisiacim s ich vykonávaním, autori uvedených Zmlúv zaviedli opravný prostriedok proti takému aktu pred Súdnym dvorom v prospech ECB a dotknutého guvernéra. Ako to v podstate uviedol podpredseda Súdneho dvora v jeho posúdení podmienky naliehavosti v uznesení o nariadení predbežného opatrenia z 20. júla 2018, ECB/Lotyšsko (C-238/18 R, neuverejnené, EU:C:2018:581, body 71 a 72), dlhodobá neprítomnosť člena rady guvernérov môže vážne ovplyvniť riadne fungovanie tohto kľúčového orgánu ECB. Okrem toho odvolanie guvernéra z funkcie môže mať pre dotknutú osobu závažné a okamžité dôsledky.

74 Samotná žaloba o neplatnosť, prípadne doplnená predbežnými opatreniami, ktoré môže nariadiť Súdny dvor podľa článkov 278 a 279 ZFEÚ, umožňuje odpovedať na obavy, ktoré boli dôvodom vytvorenia tohto opravného prostriedku. Predovšetkým by nebola daná uspokojujúca odpoveď na zámer autorov štatútu ESCB a ECB, ak by rozsudok vyhlásený podľa článku 14.2 druhého odseku uvedeného štatútu mal určovaciu povahu a ak by teda jeho účinky mali závisieť od jeho vykonania vnútroštátnymi orgánmi.

75 Okrem toho treba pripomenúť, že ak Európska komisia zastáva názor, že členský štát si nesplnil povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 14 štatútu ESCB a ECB, môže podľa článku 258 ZFEÚ vydať odôvodnené stanovisko, a ak predmetný štát tomuto stanovisku nevyhovie, môže sa obrátiť na Súdny

dvor, aby konštatoval nesplnenie povinnosti. Nemožno teda pripustiť, že zavedením opravného prostriedku uvedeného v článku 14.2 druhom odseku štatútu ESCB a ECB autori tohto ustanovenia zamýšľali vytvoriť iba postup paralelný postupu už stanovenému článkom 258 ZFEÚ.

76 Z vyššie uvedeného vyplýva, že žaloba podľa článku 14.2 druhého odseku tohto štatútu má za cieľ zrušiť rozhodnutie prijaté na účel odvolania guvernéra národnej centrálnej banky z jeho funkcie.

77 Preto, keďže sú výslovne podané na základe článku 14.2 druhého odseku ESCB a ECB, žaloby, ktoré podali pán Rimšēvičs a ECB, treba v dôsledku toho považovať za žaloby o neplatnosť sporného rozhodnutia.

O žalobnom dôvode založenom na absencii odôvodnenia sporného rozhodnutia

Tvrdenia účastníkov konania

78 Pán Rimšēvičs uvádza, že sporné rozhodnutie nie je odôvodnené.

79 Po prvé nepredchádzalo mu primerané vyšetrovanie ani dostatočný zber dôkazov. KNAB sa zaoberal vyšetrovaním, ktoré začalo 15. februára 2018, iba dva dni predtým, ako rozhodol o zatknutí žalobcu 17. februára 2018. Sám generálny prokurátor Lotyšskej republiky 21. februára 2018 vyhlásil, že ku dnešnému dátumu nič neumožňuje kategoricky potvrdiť, že bol spáchaný trestný čin.

80 Po druhé je málo pravdepodobné, že by sa guvernér Národnej banky Lotyšska dopustil trestného činu, z ktorého je podozrievaný, a to zločinu pasívnej korupcie v prospech súkromnej lotyšskej banky, ktorá zastavila svoju činnosť v roku 2016 a vstúpila do likvidácie. V skutočnosti nemal právomoc, ktorá by mu umožňovala ovplyvniť akýmkoľvek spôsobom činnosti súkromnej banky. Okrem toho všetky rozhodnutia Národnej banky Lotyšska boli prijímané kolegiálne. Dohľad nad súkromnými lotyšskými bankami nepatrí do právomocí Národnej banky Lotyšska, ale Komisie pre finančný a kapitálový trh, ako to uvádza § 2 ods. 1 Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likums (zákon o Komisii pre finančný a kapitálový trh).

81 Po tretie zdroj informácií, ktorý viedol k vyšetrovaniu, nebol hodnoverný. Podľa informácií, ktoré žalobcovi oznámil KNAB, osobou, ktorá trestný čin údajne spáchaný v roku 2013 oznámila, bol bývalý člen predstavenstva súkromnej lotyšskej banky, v prospech ktorej bola korupcia spáchaná. Táto osoba bola v roku 2016 zatknutá za pranie špinavých peňazí a výmenou za oznámenie informácií o korupcii pripisovanej pánovi Rimšēvičsovi dosiahla zastavenie trestného konania vedeného voči nej.

82 Po štvrté pán Rimšēvičs uvádza, že obvinenia uvádzané voči nemu sú nepresné. KNAB označil pána Rimšēvičsa ako vinného z korupcie s cieľom predísť tomu, aby zastavil činnosti tejto súkromnej lotyšskej banky. Guvernér Národnej banky Lotyšska ale nemá túto právomoc. Vysvetľuje, že sa mu vytýka, veľmi nepresným spôsobom, že sa dopustil nekonania (zdržania sa konania), pretože osoba, ktorá oznámila túto údajnú korupciu, nemohla uviesť aktívne konanie. Navyše uvádza, že ECB na odporúčanie Komisie pre finančný a kapitálový trh zrušila uvedenej súkromnej lotyšskej banke v roku 2016 licenciu, čo umožňuje pochybovať o tom, že žalobca favorizoval pokračovanie činností tejto súkromnej banky.

83 ECB uvádza, že Súdnemu dvoru prislúcha vyložiť pojem závažné pochybenie odôvodňujúce uvoľnenie guvernéra národnej centrálnej banky z funkcie v zmysle článku 14.2 druhého odseku štatútu ESCB a ECB a spôsob predloženia dôkazu o tom.

84 Členskému štátu, ktorý prijíma opatrenie uvedené v článku 14.2 druhom odseku štatútu ESCB a ECB, prislúcha preukázať, že podmienky uvedené týmto ustanovením sú splnené. V tejto súvislosti tieto podmienky musia byť konštatované nezávislým súdom, a nie vládnou agentúrou, prokuratúrou alebo vyšetrovacím orgánom rozhodujúcim o obmedzujúcich opatreniach. Táto požiadavka umožňuje zaručiť rešpektovanie práva na spravodlivé súdne konanie a prezumpciu neviny, základnú zásadu európskeho súdneho systému. ECB by tak mala istotu, že dôvody, pre ktoré bol guvernér odvolaný z jeho funkcie, sú preukázané. Na to, aby rozhodnutie o odvolaní z funkcie guvernéra národnej centrálnej banky mohlo byť vykonané, prípadne v primeranej lehote, sa nevyžaduje, aby rozhodnutie súdu bolo konečné.

85 Možno však pripustiť, že za výnimočných okolností guvernér centrálnej banky členského štátu, ktorej menou je euro, môže byť odvolaný z funkcie už pred vyhlásením odsudzujúceho rozsudku. O taký prípad by išlo, keby opatrenie bolo prijaté na základe závažných alebo nesporných dôkazov.

86 ECB zdôrazňuje, že v danom prípade KNAB odvolal guvernéra Národnej banky Lotyšska z jeho funkcie predtým, ako bol vyhlásený rozsudok súdu v merite veci, odsudzujúci ho za skutky, ktoré sa mu vytýkajú, a že v tomto stave nedisponuje žiadnou informáciou umožňujúcou určiť, či existujú mimoriadne okolnosti, ktoré by mohli odôvodniť toto opatrenie. Spresňuje, že je pripravená vzdať sa svojho práva na prístup k spisu, ak si trestné konanie vyžaduje dôverné zaobchádzanie s informáciami poskytnutými Súdnemu dvoru.

87 V oboch veciach Lotyšská republika uvádza, že na údaje v spise trestnej veci pána Rimšēvičsa sa vzťahuje vyšetrovacie tajomstvo podľa § 375 ods. 1 trestného poriadku.

Posúdenie Súdneho dvora

88 Z článku 14.2 druhého odseku štatútu ESCB a ECB výslovne vyplýva, že na podporu žaloby uvedenej v tomto ustanovení sa dotknutý guvernér alebo Rada guvernérov môže dovolávať „porušenia zmlúv alebo vykonávacieho predpisu s nimi súvisiacimi“. Táto formulácia sa zameriava v prvom rade na porušenie podmienok, ktorými uvedený článok podmieňuje uvoľnenie guvernéra z jeho funkcie.

89 V tejto súvislosti toto ustanovenie uvádza, že guvernéra možno z funkcie uvoľniť, len ak už nespĺňa podmienky požadované pre výkon tejto funkcie, alebo ak sa dopustil závažného pochybenia.

90 V prejednávanej veci je zákaz uložený pánovi Rimšēvičsovi vykonávať funkciu guvernéra Národnej banky Lotyšska odôvodnený potrebami trestného konania týkajúceho sa jeho údajného konania, považovaného za trestné, ktoré, ak by sa preukázalo, by predstavovalo „závažné pochybenie“ v zmysle článku 14.2 štatútu ESCB a ECB.

91 Na úvod treba spresniť, že nie je úlohou Súdneho dvora, aby v situácii, keď sa mu predloží žaloba podľa článku 14.2 tohto štatútu, nahrádzal vnútroštátne súdy príslušné na rozhodnutie o trestnoprávnej zodpovednosti predmetného guvernéra, ani aby zasahoval do prípravného trestného konania vedeného proti tomuto guvernérovi správnymi alebo súdnymi orgánmi príslušnými podľa práva dotknutého členského štátu. Pre potreby takého vyšetrovania, a najmä na zabránenie, aby v ňom dotknutý guvernér vytváral obštrukcie, môže byť potrebné rozhodnúť o dočasnom zbavení tohto guvernéra jeho funkcie.

92 Súdnemu dvoru naopak prislúcha, aby v rámci právomocí, ktoré má na základe článku 14.2 druhého odseku štatútu ESCB a ECB, overil, že dočasný zákaz uložený dotknutému guvernérovi, aby vykonával svoju funkciu, bol vydaný, iba ak existujú dostatočné indície, že guvernér sa dopustil závažného pochybenia odôvodňujúceho také opatrenie.

93 V prejednávanej veci dotknutá osoba pred Súdnym dvorom uvádza, že sa nedopustila žiadneho z pochybení, ktoré sú jej vytýkané. Rovnako ako ECB zastáva názor, že Lotyšská republika nepredložila žiadny dôkaz o týchto pochybeniach. V skutočnosti počas písomného konania pred Súdnym dvorom Lotyšská republika nepredložila nijaký dôkaz o obvineniach z korupcie, ktoré odôvodňovali začatie vyšetrovania a prijatie sporného rozhodnutia.

94 Na pojednávaní predseda Súdneho dvora požiadal zástupcov Lotyšskej republiky, ktorí s tým súhlasili, aby v krátkej lehote predložili Súdnemu dvoru dokumenty odôvodňujúce sporné rozhodnutie. Ako to však uviedla generálna advokátka v bodoch 125 až 130 svojich návrhov, žiadny z dokladov predložených Lotyšskou republikou po pojednávaní neobsahuje dôkaz, ktorý by mohol preukázať existenciu dostatočných indícií, pokiaľ ide o dôvodnosť obvinení uvádzaných proti dotknutej osobe.

95 Listom doručeným do kancelárie Súdneho dvora 8. januára 2019 Lotyšská republika ponúkla predloženie iných dokumentov „v primeranej dobe“, bez toho, aby žiadala o opätovné otvorenie ústnej časti konania, ktorého uzavretie bolo vyhlásené po prednesení návrhov generálnej advokátky podľa článku 82 ods. 2 rokovacieho poriadku. Druhým listom z 30. januára 2019 Lotyšská republika zopakovala svoju ponuku predloženia dôkazov a požiadala o opätovné začatie ústnej časti konania. K tomuto návrhu na dokazovanie, ktorý bol Súdnemu dvoru doručený počas prípravy rozhodnutia, však nebolo pripojené žiadne odôvodnenie vysvetľujúce omeškanie s predložením týchto dokumentov, ako si to vyžaduje článok 128 ods. 2 rokovacieho poriadku Súdneho dvora. Vývoj trestného konania, tak ako je opísaný lotyšskou vládou, nie je v tejto súvislosti relevantný. Okrem toho tento návrh na dokazovanie neobsahuje žiaden konkrétny a špecifický údaj o obsahu dokumentov, ktorých predloženie sa navrhuje. Za týchto okolností a vzhľadom na skrátenú povahu konaní návrh na predloženie dôkazov a opätovné začatie ústnej časti konania treba zamietnuť.

96 V dôsledku toho Súdny dvor môže len konštatovať, že Lotyšská republika nepreukázala, že odvolanie pána Rimšēvičsa z jeho funkcie je založené na existencii dostatočných indícií o tom, že sa dopustil závažného pochybenia v zmysle článku 14.2 druhého odseku štatútu ESCB a ECB a preto vyhovel žalobnému dôvodu založenému na neodôvodnenosti tohto rozhodnutia. Ostatné žalobné dôvody teda nie je potrebné preskúmať.

97 Z vyššie uvedeného vyplýva, že sporné rozhodnutie treba v rozsahu, v akom pánovi Rimšēvičsovi zakazuje vykonávať funkciu guvernéra Národnej banky Lotyšska, zrušiť.

O trovách

98 Podľa článku 138 ods. 1 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Lotyšská republika nemala úspech vo veci, je opodstatnené ju okrem jej vlastných trov konania zaviazať na náhradu trov konania, ktoré vznikli ECB, v súlade s jej návrhmi.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

1. **Veci C-202/18 a C-238/18 sa spájajú na účely vyhlásenia rozsudku.**

2. **Rozhodnutie Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (úrad prevencie a boja proti korupcii, Lotyšsko) z 19. februára 2018 sa zrušuje v rozsahu, v akom Ilmārsovi Rimšēvičsovi zakazuje vykonávať funkciu guvernéra Národnej banky Lotyšska.**

3. **Lotyšská republika znáša svoje vlastné trovy konania a je povinná nahradiť trovy konania vynaložené Európskou centrálnou bankou (ECB).**

Podpisy